

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR SOCIOLOGI OCH ARBETSVETENSKAP

”Medlaren skall vara opartisk.”

En kvalitativ intervjustudie om brottsmedlarens opartiska roll

Uppsats i arbetsvetenskap med
inriktning mot konfliktlösning, 15 hp.

Jennifer Johansson

Thomas Jordan

Mars, 2016

ABSTRACT

Title: "The mediator must be impartial." [translated title]
Author: Jennifer Johansson
Supervisor: Thomas Jordan
Assessor: Danka Miscevic
Type of work: Essay in Work Science with a focus on Conflict Resolution, 15 hp.
Date: Mars, 2016
Number of characters: 59988 (with spaces)

Purpose and research questions

The purpose of this study is to examine how mediators in victim-offender *mediation* interprets their own impartial role and see if they think that it presents any challenges. If so, I want to know how they handle these challenges and how they reinforce their impartial role. The study will hopefully shed light on any difficulties with being an "impartial mediator" and present strategies on how to address such difficulties.

Data and methods

The study was conducted using a qualitative method. Interviews were held with five mediators based on a semi-structured interview guide. The interviews were each about an hour long and everything was recorded. Selected parts of the material was then transcribed and coded.

Main results

The mediators all interpret their impartial role in their own personal ways. Several of them also equate or are confused by the concepts of being "impartial" and "neutral". The mediators say that there are a lot of difficulties and paradoxes that the impartial role presents. The mediators also considered self-awareness to be a most decisive factor when it comes to being impartial. Based on the interviews, the mediators seem to reinforce their impartial role through five main strategies; self-awareness, transparency, the belief in the restorative philosophy, understanding of the mediation process and help through tutoring.

Keyword: Victim-offender *mediation*, Restorative justice, Mediator, Impartial, Neutral

Förord

Att skriva den här uppsatsen har varit lika krävande som givande. Att ta mig igenom den här processen som uppsatsskrivande innebär och komma ut på andra sidan, är något av det mest utvecklande jag gjort under min universitetstid.

Ett stort tack till

Min handledare, Thomas Jordan, för det stöd och den förståelse han bidragit med,
de medlare som delat med sig av sin tid och framförallt sina berättelser och
Eleonore Lind som gav mig mycket värdefull vägledning inledningsvis i processen.

Jag vill även tacka

Mina stöttande vänner som har delat med sig av sina erfarenheter och lugnande ord
och

Min Andreas

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INNEHÅLLSFÖRTECKNING	3
1. BAKGRUND.....	4
1.1 Syfte	5
1.2 Frågeställningar	5
2. DEFINITION AV BEGREPP	6
2.1 Neutralitet och opartiskhet.....	6
2.2 Reparativ rättvisa	6
2.3 En opartisk brottsmedlare	7
3. LITTERATURGENOMGÅNG OCH TIDIGARE FORSKNING	8
3.1 Internationell forskning om medlare.....	8
3.2 Samtalstekniker.....	9
3.3 Att göra neutralitet	9
3.4 Forskning om svenska brottsmedlare	10
4. METOD	14
4.1 Val av metod	14
4.2 Källor	14
4.3 Urval	14
4.4 Tillvägagångssätt	14
4.5 Dataanalys.....	15
4.6 Forskningsetik.....	16
4.7 Reliabilitet och validitet.....	16
5. RESULTAT OCH ANALYS	17
5.1 Begreppsskillnad mellan ”opartisk” och ”neutral”	17
5.2 Självkännedom.....	18
5.3 Den reparativa rättsfilosofin	19
5.4 Medlingsprocessen.....	21
5.4.1 FÖRMÖTET	21
5.4.2 BALANS OCH MAKTFÖRHÅLLANDEN.....	22
5.4.3 UTMANINGAR OCH FALLGROPAR	23
5.5 Transparens	25
5.6 Utbildning och handledning.....	27
6. SVAR PÅ FRÅGESTÄLLNINGARNA.....	31
7. SLUTDISKUSSION	33
8. REFERENSER	34
9. BILAGOR	35

1. BAKGRUND

2013 såg jag en dokumentär som hette ”*Öga mot öga*”, den handlade om brottsmedling i Sverige och tittaren fick följa med in i medlingsrummet för att se hur allt gick till (SVT, 2009). Brottsmedling innebär att gärningspersonen och den brottsutsatte träffas tillsammans med en brottsmedlare för att tala om brottet och på så sätt hjälpa alla inblandade att lättare gå vidare med sina liv (Brå, 2007). Hela konceptet bygger på rättsfilosofin om så kallad *reparativ rättvisa*. Kort kan man säga att det innebär att konfliktparterna tar tillbaka konflikten från rättssamhället och ner till sig själva igen så att de under kontrollerade former kan få möjlighet att reparera de skador som uppstått i deras relation (Christie, 1977). Efter det att jag såg dokumentären har jag blivit mycket intresserad av brottsmedling, dels ur ett konfliktlösningsperspektiv och dels ur ett kriminologiskt perspektiv. Om medlingen skall kunna fungera brottspreventivt och reparerande så måste medlaren förstå den reparativa rättsfilosofin och bidra till att upprätthålla den.

Hela medlingskonceptet vilar på att parterna får mötas på neutral mark och föra en dialog tillsammans med en *opartisk medlare*. Det är denna opartiska roll jag främst tänker rikta denna uppsats mot. I dagsläget finns det ingen ingående studie som definierar och fördjupar sig i de svenska brottsmedlarnas opartiska roll. Den information som finns att tillgå sveper snabbt förbi opartiskhetsbegreppet och gör egentligen inget mer än att konstatera att en brottsmedlare skall vara opartisk. Därefter är det upp till medlaren själv att tolka begreppet. Trots att vikten av medlarens opartiska roll understryks tydligt så saknas det en konkret överblick och samlad bild av vad det innebär att vara ”en opartisk medlare” samt vad de själva kan göra för att förstärka den rollen. Vidare kan jag konstatera att det råder delade meningar kring om begreppen ”opartisk” och ”neutral” har likartad betydelse eller ej. Under studiens gång har begreppen blandats en del av informanterna själva för att förklara likartade situationer och fenomen. Rent språkligt finns det en betydelseskillnad mellan begreppen, något som jag kommer gå igenom längre fram.

1.1 Syfte

Syftet med undersökningen är att utforska hur brottsmedlare tolkar sin egen opartiska roll och se om de anser att den bär med sig utmaningar. Om så är fallet så vill jag veta hur de hanterar dessa utmaningar samt hur de förstärker sin opartiska roll. Studien kan förhoppningsvis belysa de eventuella svårigheter som det kan innebära att vara ”en opartisk medlare” och samtidigt presentera strategier som de kan använda sig av för att hantera dessa svårigheter.

1.2 Frågeställningar

- Hur tolkar brottsmedlare sin opartiska roll?
- Vad kan utmana brottsmedlars opartiska roll?
- Hur gör brottsmedlare för att förstärka sin opartiska roll?

2. DEFINITION AV BEGREPP

2.1 Neutralitet och opartiskhet

Begreppen *opartisk* och *neutral* är nära besläktade. Definitionen skiljer sig en aning beroende på vem man frågar. Norman & Öhman (2011) väljer i sin bok om medling att definiera ordet *opartisk* som att medlaren i fråga inte skall ha något egenintresse i ärendet eller någon ”dold agenda”, medans ordet *neutral* betyder att medlaren undviker att ta ställning mellan parterna. I medlingslitteraturen går det två begreppen ofta hand i hand och i vardagliga sammanhang används dessa ord ofta synonymt.

Enligt Norman & Öhman (2011) råder det delade meningar kring medlarens neutralitet. De pekar på att det inom medlingsfältet finns vissa som anser att medlaren varken kan eller bör vara *neutral* medans andra anser att hela medlingen som koncept bygger på medlarens *neutrala* och *opartiska* roll (Astor, 2007; Choi & Gilbert, 2010; Moore, 2014).

Just när det gäller brottsmedling råder det särskilda omständigheter då utgångsläget är att en av parterna tidigare har begått ett brott mot den andre. Därför blir det ännu viktigare (och eventuellt svårare) för brottsmedlaren att vara *opartisk* och inte vara dömande mot gärningspersonen (Choi & Gilbert, 2010).

2.2 Reparativ rättvisa

Reparativ rättvisa är en rättsfilosofi som bygger på att reparera de skador som uppkommit i samband med ett brott. Till skillnad från den traditionsenliga retributiva rättvisan kretsar den inte kring bestraffning utan gottgörelse och återställande (Brå, 2007). 1977 publicerade kriminologen Nils Christie en artikel där han menade att brotts-konflikten kunde ses som en egendom tillhörandes de inblandade parterna. När samhället då ”tog” konflikten från de berörda så hindrade det den helande processen och istället omvandlades allt till svåråtkomlig juridik (Christie, 1977). Sedan dess har det hänt en hel del på brottsmedlingsområdet. I Sverige har det under åren förekommit en del medlingsförsök i samband med mindre projekt runt om i landet och år 2008 beslutade Riksdagen att alla kommuner skall erbjuda medling för de unga lagöverträdare (under 21 år) som har begått brott (Brå, 2007).

I Sverige har man låtit den reparativa rättvisans filosofi ligga till grund för all utbildning kring brottsmedling (Lind & Wahlin, 2015). Den reparativa rättvisan i Sverige är enligt lagen (2002:445) dels tänkt att fungera brottspreventivt för gärningspersonen och dels underlätta för den brottsutsatte att hantera de konsekvenser brottsgärningen inneburit för att lättare kunna gå vidare. För att medlingen skall kunna genomföras så måste gärningspersonen ha erkänt delaktighet i brottet. Viktigt att påpeka är att allt deltagande sker på frivillig basis så att ingen skall känna sig tvingad till någonting.

2.3 En opartisk brottsmedlare

I lagen om medling med anledning vid brott står det skrivet i den fjärde paragrafen: ”Till medlare skall en kompetent och rättrådig person utses. Medlaren skall vara opartisk.” (2002:445). 2007 gav Brottsförebyggande rådet, Brå, ut en handbok för medling vid brott. Den bygger på de lagar och föreskrifter som brottsmedlarna behöver förhålla sig till (Brå, 2007). I den står det inte så mycket mer om opartiskhet än ett citat från lagens författningskommentarer:

”Medlaren ska även vara opartisk och se till att båda parter intressen tillgodoses. Ingen av parterna ska kunna dominera medlingsmötet, utan båda ska få komma till tals och ge sin syn på det inträffade. Speciellt viktigt är att medlaren uppmärksammar att brottsoffret inte utsätts för ytterligare kränkning.” (Brå, 2007:14, Prop. 2001/02:126).

Ingenting mer nämns om hur brottsmedlarens skall tolka begreppet ”opartisk”. I det utbildningsmaterial som finns att tillgå för brottsmedlare presenteras ett referat av samma citat som ovan men däremot problematiseras det kring detta (Lind & Wahlin, 2015:16). Författarna menar att lagtexterna inte ger något klargörande eller ytterligare vägledning i detta avseende. I samma avsnitt påpekas även den dubbelhet som det innebär att vara opartisk och samtidigt kontrollera medlingsprocessen så att ingen kränks ytterligare. Även Astor (2007:224) tar upp det paradoxala i att en medlare skall balansera de maktförhållanden som finns i rummet samtidigt som denne skall hålla sig neutral.

3. LITTERATURGENOMGÅNG OCH TIDIGARE FORSKNING

Forskningen på brottsmedlingsfronten är skral när det kommer till just den svenska brottsmedlarens opartiska roll. Det finns en hel del studier och litteratur om medling i sig och några av dem är inriktade på medlarneutralitet (Heisterkamp, 2006; Jacobs 2002). Några inriktar sig på brottsmedling (Choi & Gilbert, 2010), ett fåtal av dem berör just svensk brottsmedling (Brå, 2000; Burcar & Rypi, 2012). Forskningen som presenteras nedan är det som jag anser vara relevant för just denna studie. De berör kommunikativa tekniker som används av konfliktmedlare för att lättare hålla sig neutrala samt forskning om hur svenska brottsmedlare utvecklat vissa strategier för att upprätthålla sin opartiska roll.

3.1 Internationell forskning om medlare

Jacobs (2002) har kommit fram till att medlare kan använda sig av olika tekniker för att upprätthålla sin neutrala roll. Hans forskning bygger på medlings-sessioner i USA. Han förklarar att medlingsuppdraget ofta innehåller en hel del motsägelsefulla krav och komplexa situationer som ytterligare försvårar för medlaren att bibehålla sin neutralitet. Trots att Jacobs forskning inte avhandlar just brottsmedling så finns det betydande likheter i medlingens tillvägagångssätt och därför relevant för min studie.

Jacobs presenterar tre olika kommunikativa tekniker som han har noterat att medlarna använder sig av för att förstärka sin neutrala ställning. Den första handlar om att *medlaren bör undvika att ställa ledande frågor* till sina klienter. Medlaren bör ställa öppna och icke-ledande frågor för att på så sätt föra medlingsprocessen framåt utan risken att tappa sin neutrala position. Med denna teknik tydliggör medlaren även var de olika parterna står, utan att framstå som tvingande eller fördömande.

Den andra tekniken innebär att medlaren kan *sammanfatta och återberätta* vad de olika parterna sagt utan att själv behöva ta ställning för eller emot uttalandet. Metoden används för att förtydliga och formulera argument. Den kan också användas av medlaren som ett sätt att ta kontroll över processen och föra fokus för samtalet bort från anklagelser och dömanden till dialog och förståelse.

Den tredje och sista tekniken går ut på att medlaren skall *undvika att presentera färdiga lösningar* till konfliktparterna. Om medlingsprocessen går i cirklar eller rent av stannar av kan det vara lockande för medlaren att ”lösa problemet” men detta kan slå tillbaka hårt om någon av parterna upplever sina behov förbisedda. Jacobs beskriver det i sammanhanget som ett vanligt problem att parterna vänder sig till medlaren för att få stöd och uppbackning för sina argument. Dessutom kan parterna ibland nästan tvinga på medlaren en roll som domare, något som medlaren bör vara vaksam på och inte låta sig dras med in i konflikten. Jacobs menar att medlaren istället bör presentera tillräckligt mycket information för att parterna själva skall ha möjlighet att komma fram till en lösning.

3.2 Samtalstekniker

En annan relaterad studie belyser de samtalstekniker som medlare ibland använder sig av för att förstärka sin neutrala roll (Heisterkamp, 2006). Studien bygger på samtalsanalyser av videoinspelade medlingssessioner i Amerika. Det man kommit fram till i studien är att medlaren kan använda sig av olika tillvägagångssätt för att förstärka sin neutrala roll:

- Använda ordet ”we” [vi] (Genom att använda ordet tydliggör medlaren det kollektiva perspektivet och att denne själv inte tar parti för någon).
- Presentera ett utomstående perspektiv (exempelvis hur en domare skulle se på den aktuella konflikten. Utan att medlaren uttrycker personliga åsikter kan denne ändå förmedla ett annat relevant perspektiv.)
- Tydligt uttala sin roll som neutral.
- Sammanfatta eller parafasera det som parten sagt med partens egna ord.
- Undvika att svara på direkta frågor som kan leda till att medlaren upplevs stå närmare den ena parten än den andre.

3.3 Att göra neutralitet

Den brittiske forskaren i konfliktlösning, Hillary Astor, skriver om ”att göra neutralitet” (Astor, 2007:222). Hon vill inledningsvis visa att medlarens neutralitet bygger på flera olika ömsesidigt beroende aspekter. En av dem är att medlaren inte skall påverka innehållet eller slutresultatet av en medling. Medlarens uppgift är att kontrollera att medlingsprocessen går rätt till och att därigenom skapa ramar för att parterna själva skall lösa och hantera sin konflikt. En annan aspekt av begreppet är att medlare behandlar alla parter lika och att ingen favoriseras. En tredje aspekt är att medlaren inte bör ha någon personlig eller ekonomisk

koppling till någon part. Astor menar att med dessa utgångspunkter går det inte att vara helt neutral, istället presenterar hon några punkter som hon menar hjälper medlaren att snarare ”göra neutralitet”. Nedan presenteras en egen översättning av de olika punkterna för att ge en tydlig översikt:

Vad Astors punkter för att hjälpa medlaren att *göra* neutralitet (Astor, 2007:230-236):

A – Förstå sitt eget perspektiv och ha självkänedom (och hur det påverkar processen)

B – Vara öppen för att ta in andras perspektiv

C – Ta hänsyn till parternas utgångspunkter och respektera de i strukturellt ”underläge”

D – Låta parterna själva styra samtalet i så stor utsträckning som möjligt

E – Hantera maktförhållanden – maximera ställningen hos alla parter

3.4 Forskning om svenska brottsmedlare

2011 publicerades en rapport av ett forskningsprojekt som handlar om brottsmedlingen i Sverige (Burcar & Rypi, 2012). Författarna har i rapporten fokus på de lite mer komplexa och i vissa fall dolda aspekterna av brottsmedlingen. Forskarna har genomfört deltagande observationer av både förmöten och medlingsessioner. Dessutom har de intervjuat medlare, både enskilt och i grupp. Det är främst frågor rörande medlarens egen syn på medlarrollen som är relevant för denna uppsats. Deras intervjustudie visar att medlarna själva anser att den opartiska medlarrollen kretsar kring att balansera, bevittna, förmedla och respektera båda parterna. Burcar & Rypi (2012) har hittat vissa mönster i sitt material som gjort att de lyckats utläsa vissa strategier som medlarna använder sig av för att upprätthålla sin opartiska roll.

En strategi berör skuldfrågan; om medlaren börjar reflektera över vem som bär skuld eller huruvida någon ljuger eller inte så kan det bidra till att medlaren börjar ge uttryck för egna ställningstaganden om rätt och fel. Några av medlarna använder sig just därför av begreppet ”upplevelser” för att undvika att detta händer. En persons egna upplevelser är svårare att ta ställning till. En annan strategi som medlarna använder sig av är att låta en part i taget delge sin berättelse. På så sätt finns det utrymme för medlaren att hänge sig till en parts berättelse i taget. En tredje strategi utgörs av medlarens egen föreställning om principen om ”*parternas rätt till sin egen berättelse och att bli lyssnad på*” (Burcar & Rypi, 2012:107). Samtidigt hänvisar Burcar & Rypi (2012) till den starka kopplingen mellan strategierna och rättsfilosofin om reparativ rätt.

Det framkommer även strategier som hjälper medlarna att inte döma gärningspersonen på förhand och därigenom äventyra sin opartiska roll. En medlare förklarar att det är viktigt att skilja på personen och brottet, något som går hand i hand med den reparativa rättsfilosofin. Medlarna kan även använda sig av ett nyfiket förhållningssätt där de ställer frågor istället för att komma med påståenden som kan uppfattas som anklagande. Detta är användbart dels för dem själva och dels uppmanar de parterna att själva göra det sinsemellan.

Rapporten visar även tydligt på att det finns en hel del motsägelser och paradoxer med rollen som brottsmedlare som försvarar för medlaren att verka opartiskt (Burcar & Rypi, 2012). Exempelvis finns det en motsägelse i att medlaren dels skall lyssna och engagera sig likvärdigt i både gärningspersonens och den brottsutsattes berättelser och samtidigt se till att den brottsutsatte inte utsätts för ytterligare kränkning. Dessutom uttrycker medlarna rollens motsägelseproblematik när de säger att de dels skall visa intresse och engagemang för parternas berättelser men samtidigt undvika att ge uttryck för egna känslor och åsikter.

Burcar & Rypi (2012) tar även upp problematiken med att det finns många brottsmedlare som har fler uppdrag, exempelvis som brottsofferstödjare eller socialsekreterare. Det kan bli problem för de som jobbar som brottsofferstödjare att skifta roll till brottsmedlare. Medlarna i deras studie poängterar vikten av att inte ha dubbla roller utan att lämna över ärendet till en kollega ifall man har haft brottsoffret som klient.

Diskussionen om huruvida det är skillnad mellan att vara opartisk och att vara neutral uttrycks av några medlare med att man inte behöver vara neutral inför händelsen som föranleder medlingen, exempelvis en grov misshandel, men att man intar en opartisk roll under medlingsprocessen. I en gruppintervju uttrycker en av medlarna att deras ”*känslor* inte är neutrala men *rollen* är opartisk” (Burcar & Rypi, 2012:111). Vidare verkar brottsmedlarna i studien ta avstånd från neutralitetsbegreppet då de menar att det är sammankopplat med relativism, likgiltighet och avsaknaden av känslor. En medlare menar även att fullständig neutralitet är en omöjlighet.

Studien visar även att i de fall medlarna får stöd i form av en kollega under medlingstillfället så upplever de en ökad möjlighet att hålla sig opartiska. Om de vet att de senare kan prata av sig med kollegan och på så sätt få en känslolastning så kan de lättare härbärgera känslorna inom sig under medlingsmötet.

I det här avsnittet har jag tagit upp den forskning och de teoretiska synsätt som jag ansåg var relevant för min studie. Då de bara finns ett fåtal studier på detta område kring medlingsstrategier vill jag undersöka om de slutsatser de kommit fram till i dessa studier är giltiga även i mitt material. Jag använder mig av en öppen, induktivt orienterad ansats för att se vilka mönster jag kan hitta. Då det inte finns att tillgå någon färdig teoretisk ram skapar jag en utifrån den tidigare forskningen. Denna typologi presenteras nedan och jag har kategoriserat in strategierna under olika rubriker. Vi skall längre fram i studien se ifall jag får liknande resultat som forskarna fått.

FORSKARE	METOD / STRATEGI
	SJÄLVKÄNNEDOM
Astor	Förstå sitt eget perspektiv och ha självkännedom om hur man själv påverkar processen.
	REPARATIV RÄTTSDILOGI
Astor	Vara öppen för att ta in parternas perspektiv.
Burcar & Rypi	Använda sig av begreppet ”upplevelser” för att undvika reflektion över vem som bär skuld eller huruvida någon ljuger eller inte.
Burcar & Rypi	Låta en part i taget berätta sin berättelse och tillämpa principen om <i>”parternas rätt” till sin egen berättelse och att bli lyssnad på</i> .
Burcar & Rypi	Skilja på person och brott.
	MEDLINGSPROCESSEN
Burcar & Rypi	Nyfiket förhållningssätt där de ställer frågor.
Jacobs	Undvika att ställa ledande frågor, istället ställa öppna frågor som leder processen framåt.
Jacobs	Sammanfatta eller parafasera det som parten sagt med partens egna ord.
Heisterkamp	
Jacobs	Undvika att presentera färdiga lösningar.
Heisterkamp	Använda sig av ordet ”we” [vi].
Heisterkamp	Presentera ett utomstående perspektiv.
Heisterkamp	Undvika att svara på direkta frågor som kan leda till att medlaren upplevs stå närmare den ena parten än den andre.
Astor	Ta hänsyn till parternas utgångspunkter och respektera de som är i strukturellt ”underläge”.
Astor	Låta parterna själva styra samtalet i så stor utsträckning som möjligt.
Astor	Hantera maktförhållanden – maximera ställningen hos alla parter.
	TRANSPARENS
Heisterkamp	Tydligt uttala sin roll som neutral.
Burcar & Rypi	Undvika dubbla roller.
	HANDLEDNING
Burcar & Rypi	Stöd i form av en kollega.

4. METOD

4.1 Val av metod

Då studien handlar att skapa en samlad bild av hur opartiskhetsbegreppet tolkas och tillämpas så valde jag att genomföra en kvalitativ intervjustudie. Detta för att få ett så fördjupat och detaljerat material som möjligt. Jag ville komma åt hur brottsmedlarna *själva* såg på saken och därför blev det naturligt att genomföra enskilda intervjuer där det fanns tid och möjlighet att tillsammans fördjupa oss i opartiskhetsbegreppet.

4.2 Källor

Jag inledde mitt litteraturinsamlande med hjälp av de nyckelord som var mest tydliga från början; Brottsmedling, Opartiskhet, Neutralitet. Dessa matades in i GU:s ”Supersök” (både på svenska och engelska) och en del intressant litteratur dök upp. Sökning efter vetenskapliga artiklar ledde fram till material som delvis hjälpte mig att ställa relevanta frågor under intervjuerna.

4.3 Urval

Jag bestämde mig tidigt för att intervjua professionella brottsmedlare som medlar relativt regelbundet, jämfört med de lekmän som även finns i branschen. Jag fick tips på flera namn från min handledare. De personerna hjälpte mig med fler namn och en så kallad *snöbollseffekt* uppstod (Trost, 2010). Jag försökte på flera sätt att kontakta olika medlingsverksamheter runt om i Västra Götaland men några var nedlagda eller hopslagna med andra verksamhetsområden. Jag hittade tillslut ytterligare en informant på egen hand så totalt blev de slutligen fem stycken. Begränsningen kändes rimlig i förhållande till studiens tidsaspekt. Då jag begränsat mig till ett område och dessutom hakade på och följde upp de namnförslag som presenterades för mig av informanten så kan man säga att jag gjorde ett *bekvämlighetsurval* (Se Bilaga 1) (Trost, 2010).

4.4 Tillvägagångssätt

Inledningsvis kontaktade jag en av medlarna och presenterade min idé. Då personen visade intresse för att låta sig intervjuas föll allt ganska snabbt på plats och jag fick även hjälp med att boka in dennes kollega för en intervju. Redan i de inledande mailen frågade och

säkerställde jag att det var okej att spela in intervjun. En *semi-strukturerad* intervjuguide upprättades (Se Bilaga 2) och jag eftersträvade att ha så öppna frågor som möjligt så att materialet skulle bli rikare är ja-och nej-svar (Yin, 2011). När det väl var dags att genomföra intervjuerna presenterade jag deras rättigheter och att de fick avbryta intervjun när de ville. När dessa två intervjuer genomförts så fick jag kontaktuppgifter till medlare i en annan kommun och jag kontaktade omgående dessa via mail. Parallellt med detta skickade jag ut mail till några medlingsenheter i Västra Götaland där jag presenterade studiens syfte och att jag letade efter brottsmedlare att intervjua. Av fyra kontaktade kommuner så var det tre som svarade, varav en av dem hade en egen brottsmedlare som kunde ställa upp.

Resterande intervjuer skedde på samma sätt som de tidigare och intervjuerna tog mellan 48-62 minuter att genomföra. Alla intervjuer skedde på informanternas egna arbetsplatser och alla intervjuades enskilt och ostört (Trost, 2010). Jag ville att de skulle befinna sig i den miljö där de i vanliga fall genomför medlingar så att deras svar förhoppningsvis skulle bli mer autentiska än om de suttit på en annan plats där de varit tvungna att försöka återkonstruera sin arbetsmiljö.

4.5 Dataanalys

Jag har valt att transkribera de delar i intervjumaterialet som berör opartiskhet och neutralitet. Då intervjuerna utfördes relativt fritt utifrån den semi-strukturerade intervjuguiden blev det en del utsvävningar från informanternas sida. Därför var det rimligt att lägga fokus på de delar som var relevanta just för denna studie. Kodningsprocessen inleddes med att allt intervjumaterial skrevs ut på papper, därefter började jag läsa igenom materialet för att få en överblick. Jag beslutade mig för att börja med en *öppen kodning* för att se vart materialet ledde mig (Dalen, 2015). Efter ett tag började det bli tydligt att vissa *teman* kring opartiskhet återkom. Flera av dessa teman hade växt fram under arbetets gång, men de blev ännu tydligare vid detta skede i processen (Se bilaga 4). Jag gick vidare med att göra en *selektiv kodning* genom att färgkoda intervjumaterialet enligt teman som exempelvis *självkänedom* och *transparens* (Dalen, 2015). Efter det sorterades och grupperades de olika citaten. Därefter plockade jag ut relevanta citat och presenterade dem löpande i texten under respektive tema. Jag har en induktivt inspirerad analys där min ingång från början var öppen och smalnade sedan av och landade i en form av grundad teori (Yin, 2011). Fem av mina teman blev svaren på min frågeställning om opartiskhet och de presenteras i en tydlig modell (Se Bilaga 5).

4.6 Forskningsetik

Inom den samhällsvetenskapliga forskningen finns fyra olika forskningsetiska principer; informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet (Vetenskapsrådet, 2002). Jag har varit noga med att följa alla principerna. Dels har jag varit tydlig med studiens syfte, dels fick veta att uppsatsen kommer att läggas ut offentligt på nätet. Just därför anonymiserade jag informanterna och deras arbetsplatser i texten. För att vidare hålla en etiskt riktig linje så valde jag att, likt Trost (2010) nämner, skriva om citaten från talspråk till skriftspråk. Vid intervjuerna förklarade jag att deltagandet var helt frivilligt och att de kunde avbryta när de ville. Dessutom förtydligade jag ytterligare att ljudinspelningarna endast var till för mig i forskningssyfte (Vetenskapsrådet, 2002).

4.7 Reliabilitet och validitet

Den här metoden avslöjar troligtvis inte hela sanningen, men den kan kanske ändå hjälpa oss att se några av de tankegångar som finns kring opartiskhet där ute bland brottsmedlare. Men med tanke på de likartade svaren jag fått från de olika informanterna så är det rimligt att anta att det inte skiljer sig så markant. Det finns en viss risk att informanterna velat ge socialt önskvärda svar till mig som forskare, men under arbetets gång så har jag upplevt deras svar som äkta och trovärdiga. Däremot är det inte säkert att de själva är experter på sitt eget agerande. En observationsstudie hade kanske visat ett annat resultat än vad de själva berättar.

Flera av informanterna verkade vara bra på att sätta ord på sina tankar och förklara hur de resonerade. Många gånger var frågorna dock av en sådan karaktär att de under långa utläggningar själva resonerade sig fram till ett svar, förmodligen några av det mest intressanta stunderna under studiens gång.

5. RESULTAT OCH ANALYS

Detta avsnitt består av de berättelser brottsmedlarna framförde under intervjuerna. De presenteras som direkta citat för att behålla det autentiska och genuina i berättelserna. Jag kommer löpande att kommentera och analysera citaten för att ge läsaren en tydlig bild av min tolkning. Alla citat har grupperats under de olika teman som har växt fram under arbetets gång.

5.1 Begreppsskillnad mellan ”opartisk” och ”neutral”

Inledningsvis vill jag visa hur de olika medlarna själva skiljer mellan begreppen och jag gjorde det genom att visa svaren jag fick på följande fråga; *”Begreppen opartiskhet och neutralitet ligger väldigt nära varandra. Gör du skillnad på de två?”*

Medlare A

”Nej det gör jag inte, det finns säkert en definition liksom men det [...] för mig så är det viktigare hur det ser ut i praktiken. Sen så om man väljer att kalla det neutral eller opartisk...eh ja.”

Medlare B

”Neutralitet...det var ju en svår fråga...neutral...då är jag ju neutral. Opartisk...då är jag ju opartisk. Jag tar ju inte parti.”

Medlare C

”Jag vet inte, jag blandar huller om buller. [...] jag tycker själv det är jättesvårt och det är väl sådana där ord som kan betyda väldigt mycket olika från person till person, så är det ju. Också vilken profession man har tänker jag.”

Medlare D

”Det har jag inte funderat så mycket på men det tror jag att jag gör. Opartisk handlar nog om för mig mer om att vara opartisk för personerna i fråga. Neutraliteten kan ju handla om att även vara...alltså mer inför brottet. [...] Man kanske inte är neutral inför ett grovt brott, då kan man ju därmed bli partisk för den som varit utsatt kontra den som har begått brottet.”

Medlare E

”Alltså opartiskhet betyder ju att man inte tar parti för vare sig den ene eller den andre och det är ju inte min roll att gå in och ta parti. Vara neutral...jag tänker att

man kan vara neutral så att man inte blir någonting alls i för sig men, nej jag tänker nog inte att jag gör någon skillnad i det.”

Som vi kan se så råder det en viss förvirring kring begreppsdefinitionerna och just därför görs ingen markant skillnad på begreppen i denna studie. Vissa har klart för sig hur de skiljer på begreppen, andra blandar dem. I de fall informanterna använder respektive begrepp så skrivs det men det är viktigt för läsaren att förstå att begreppen kommer att blandas.

5.2 Självkänedom

Ett av det mest förekommande ordet under intervjuerna var ”självkänedom”. I princip alla medlarna gjorde en stark koppling mellan begreppen ”opartiskhet” och ”självkänedom”. Därför har jag valt det som ett huvudtema. Nedan presenteras det som några av informanterna själva nämnde kring begreppen självkänedom och självreflektion:

Medlare A

”[...] sen så är det viktigt också att jag reflekterar över min eventuella opartiskhet hela tiden. Så att jag reflekterar över MIG SJÄLV hela tiden och det gör jag liksom i förmöte och inför förmöte och efter förmöte. Samma sak med medlingen, inför medlingen; ’Okej, vad skall jag tänka på nu? Vad finns det för fällor?’ Och så vidare. [kort paus] I medlingen; ’Okej, vad känner jag nu? Hur uppfattas jag av parterna? Har jag balanserat upp rummet?’ Så det handlar mycket om självreflektion och inte glömma det.”

Medlare C

”Man behöver ha en ganska god kännedom om sig själv. [...] Vad är det som triggas MIG när det gäller konflikter i olika situationer? Hur hanterar jag dem eller hur bemöter jag det? Som medlare så påverkar man ju ANDRA. [...] Men också veta när tycker jag att det blir jobbigt? Är det när personer pratar i mun på varandra och avbryter eller att det kommer in otrevliga svordomar, känns det jobbigt för mig då? Reagerar jag då? Hur reagerar jag då? Och hur kan jag vara medveten om det?”

Medlare D

”Sen så är det viktigt att tänka kring opartiskhet och tänka kring ’vad väcker det här i mig?’ Om man jobbar med grova brott så kan det ju vara så att det kan vara något som känns ’Fyyy!’ eller att man tänker igenom ’vad väcker det här i mig?’ för att neutralisera sig liksom att försöka vara opartisk i det. Jag tror inte att det handlar om att slå bort de känslor som saker ibland kan väcka i en utan att istället möta det. Att se vad som händer i mig att vara medveten om sig själv, vad som väcks i en själv. För så är det ju alltid med oss människor att vi tänker att man kan ju inte vara helt neutral...opartisk kanske man kan vara, men man kan inte vara

helt neutral. Man är alltid formad av massa saker och det tror jag är viktigt att tänka på det, vara medveten om det. [...] Självkännedom! Att veta hur jag påverkas av det här och där tänker jag att erfarenhet är viktigt.”

Även Medlare E ansåg att självkännedom är en viktig egenskap hos en medlare. Medlare B pratade inte alls lika mycket kring just ordet självkännedom utan poängterade snarare vikten av att vara lugn i sig själv.

Precis som Astor (2007) nämner så verkar det vara väldigt centralt för medlarna att utveckla förståelsen för sitt eget perspektiv och därigenom bredda sin självkännedom. Flera av dem uttrycker tankar kring hur de själva påverkar processen. Medlarna beskriver att den aktiva självreflektionen är ett sätt för dem att hålla koll på sig själva så att de inte dras med och blir partiska. Utifrån vad medlarna svarat så tolkar jag det som att självkännedom är en process snarare än en egenskap, en process som pågår hela tiden.

5.3 Den reparativa rättsfilosofin

Hela brottsmedlingskonceptet i Sverige bygger på den reparativa rättsfilosofin; tanken om att lämna skuldfrågan bakom sig och att fokusera på att reparera de skador som uppstått i relationen mellan de inblandade i samband med brottet. Nedan följer några intervju svar som visar på medlarnas egen relation till filosofin och hur den påverkar deras opartiska roll.

Medlare A

”Vi jobbar ju på uppdrag av båda parterna och det är väl det som är grunden. Alltså båda parterna har sagt; jag vill ha din hjälp för att träffa den här personen och jag skall ju inte fokusera på vem som är gärningsperson och vem som är målsäganden, det är inte...jag är inte polis och så vidare och det är väl där det kan väga in ibland om man sitter med en person som man vet har gjort något väldigt hemskt mot en annan person. Att jag skall ju inte bry mig om det liksom. Jag skall ju inte bry mig om...vem som har gjort vad när det handlar om vem som har rätt eller fel och det är där som...det är en del av opartiskheten liksom och sen så känslomässigt liksom att... Jag skall ju stänga av mina känslor så gott det går. Om jag har känslor så skall jag inte visa dem liksom. Sen är det okej om jag skulle fälla en tår i en medling liksom men samtidigt så får jag ju inte glömma att jag är här för dem, de är inte här för mig. [...] Jag kan tänka liksom att den här personen kanske inte var särskilt trevlig mot den här personen när det väl hände i brottet liksom men jag får ju inte visa det och jag skall inte låta det påverka hur jag behandlar parterna i förmöte och i medling.”

Medlare B

”Jag upplever nästan att några stycken nästan lyfte ut. De var jättegglada! [...] Jag minns att jag sa det kändes nästan överkligt alltså vilken kraft det hade! Och då tror jag, då har jag nått dem.”

Medlare C

Det handlar ju inte om att jag förhåller mig helt neutral till det faktum att man har begått ett hemskt brott. [...] Jag kan bli berörd av det och se att det brottet är inte okej. Men vi är inte här för att prata om det, jag är inte här för att moralisera över sina handlingar och ditt sätt att tänka, eller vara, lära dig något nytt eller att du skall förändra dig [...] Jag är här för att se vad du behöver prata med någon annan kring och hur kan jag skapa det forumet, det mötet för DIG?”

Medlare D

”Ja, dels tänker jag att lyssna på varje persons berättelse. Att vara medveten att om man är två personer som är med om samma situation så upplever man det inte på samma sätt, det behöver inte innebära att man ljuger, det innebär att man berättar från två olika perspektiv.”

”Att tänka att det här behöver inte låta LIKA. Det här är inget möte där vi skall enas om att såhär var det, man skall inte hitta sanningen. Det är liksom en sådan kontrast till rättsväsendet där man skall hitta sanningen och skuldfrågan och uppsåt. Här skall man inte göra det.”

Medlare E

”Att jag som medlare är lugn i mig själv när jag går in i mötet och att jag tror på förändring och samtalet som en möjlighet till förändring. Att jag faktiskt är neutral, [...] jag tänker att det är två människor som har hamnat i en olycklig situation på något sätt och båda har en väg fram till den händelsen innan det väl händer. Att jag är nyfiken på båda liksom och höra deras berättelser.”

Burcar och Rypi (2012) beskriver att om medlaren flyttar fokus från skuldfrågan och istället riktar uppmärksamheten på parternas egna upplevelser så underlättar det för medlaren att hålla sig opartisk. Även om medlarna i min studie inte använder sig av ordet ”upplevelser” så nämner både Medlare D och E att de vill lyssna på varje parts ”berättelse”. Medlare D förklarar även att två olika berättelser ”inte innebär att man ljuger, det innebär att man berättar från två olika perspektiv”. Allt detta stämmer överens med vad Burcar och Rypi (2012) skriver om upplevelser och dessutom går det att koppla till det Astor (2007) nämner om att vara öppen för att ta in parternas perspektiv. Flera av medlarna beskriver även att det ligger i själva medlingsrutinen att låta var part få berätta sin berättelse i lugn och ro utan att bli avbruten, något som går att koppla till ”parternas ”rätt” till sin egen berättelse och att bli lyssnad på” (Burcar & Rypi, 2012:107).

Vidare menar Burcar och Rypi (2012) att de medlare som skiljer på brott och person har lättare att hålla sig opartiska, något som också kan utläsas ovan. Både Medlare A och C beskriver att deras *känslor* inför brottet inte är neutrala men att de riktar fokus bort från de känslorna till parterna istället. Medlare D förklarar liknande tankar i föregående avsnitt kopplat till självkännedom. Det som är intressant här är att Medlare A säger sig försöka stänga av dessa känslor medan Medlare D istället vill möta dem.

I intervjuerna beskriver medlarnas sin starka tro på den reparativa rättsfilosofin och hur den övertygelsen hjälper dem i sin opartiska roll. Genom att de tror så starkt på ett ickedömande förhållningssätt och möjlighet till förändring så blir det mycket viktigt för dem att inte förstöra den processen genom att lägga in dömanden, värderingar eller åsikter som kan förstöra. Kort sagt; tron på filosofin verkar fungera som ett skyddsnät för att de inte skall falla dit utan att märka det.

5.4 Medlingsprocessen

Då medlingsprocessen innefattar så mycket material så har jag valt att dela upp temat i avsnitt med titlarna; Förmötet, Balans och maktförhållanden samt Utmaningar och fallgropar.

5.4.1 FÖRMÖTET

Medlare A

”Hade jag inte haft det (förmöte) och bara gått in i en situation och aldrig träffat parterna förut...och här sitter en människa som kanske har misshandlat den här personen grovt...det är ju klart att då är det ju säkert svårare att tänka sig att den här människan har något gott i sig.”

Här uttrycker medlaren att förmötet spelar en avgörande roll för att denne skall känna sig kunna stå på bådas sidor. Om förmötet inte hade ägt rum så hade det troligtvis varit svårare för medlaren att förhålla sig opartisk, något som går hand i hand med det Burcar och Rypi (2012) skriver angående att kunna skilja på person och brott. (Se även kap. 5.3).

5.4.2 BALANS OCH MAKTFÖRHÅLLANDEN

En av de mest komplexa delarna i denna studie handlar om *balansen i rummet*. Om en av parterna är i underläge, är det då medlarnas uppgift att gå in och balansera upp det? Är medlaren fortfarande opartisk då? Så här resonerade några av informanterna;

Medlare A

”Tänker du att du har en önskan om att balansera upp om du känner att det är en maktobalans i rummet? [...] Det är en svår fråga skulle jag säga. För samtidigt vad händer om jag balanserar upp för mycket liksom och lägger för mycket energi åt ett håll? Är jag neutral då till exempel? Så det är inte helt lätt kan jag ju säga. Samtidigt har ju jag ett ansvar att inte en skall sitta och trycka ner den andre personen, men där handlar det också om att jag frågar personerna hela tiden; ’Känns det här okej?’ ’Är det för jobbigt nu, behöver du en paus?’ ’Vill du avsluta?’”

Samtidigt som medlaren skall vara opartisk skall den se till att ingen utsätts för ytterligare kränkning (Brå, 2007). Detta skapar vissa motsägelser i medlarens arbete, vilket andra författare tar upp (Burcar & Rypi, 2012; Lind & Wahlin, 2015). Medlare A förklarar att denne använder sig av frågor för att hela tiden kolla av läget, något som Jacobs (2002) och Burcar och Rypi (2012) menar är ett bra förhållningssätt som inte äventyrar neutraliteten men som ändå för processen framåt.

Medlare D

”Det kan vara en medling mellan en ungdom och en rektor på en skola till exempel, då finns det ju en makt inne i det [...] det kan vara en lärare som skall sätta betyg eller så...det kan ju också vara en maktobalans. Då är det ju viktigt att man jobbar för att den inte skall märkas [...] Då kanske man kan ha med sig en förälder även om rektorn inte har med sig en stödperson för då kanske det ändå blir en jämn makt. Men jag tänker att i alla möten är det någon typ av maktstruktur.”

Medlare D problematiserar kring balansen i medlingsrummet och kommer fram till att ”i alla möten är det någon typ av maktstruktur” men genom att exempelvis uppmuntra en elev att ha med sig en stödperson kan denna balans vägas upp jämt. Man kan hävda att det finns kopplingar till Astors (2007) sätt att resonera här kring att maximera ställningen hos alla parter så att maktbalans råder.

Medlare E

Det skall inte vara att EN av dem har med sig föräldrar och den andre inte, då får de föräldrarna sitta utanför. Eller det kanske kan bero lite på vad det är. [...] Jag tänker att då behöver BÅDA ha med sig någon stödperson i så fall, alltså båda parter på något vis. För DERAS skull, inte för att JAG skall tänka att nu...[lång paus] Men det är klart att det skulle påverka mig för då skulle jag ju tänka att den andre känner sig i underläge och då tänker jag ju att jag kan vara smart från början och göra det lite lättare för mig som medlare då kanske. [*skratt*] Nej men alltså att man bygger det lite från början hur balansen ser ut i rummet tycker jag.”

Här resonerar Medlare E sig fram till att balansen i rummet kanske inte är så okomplicerad som den först verkade, speciellt inte när det handlar om huruvida parternas anhöriga skall närvara eller inte. Precis som i tidigare avsnitt så blir dubbelheten tydlig och medlaren hamnar i en slags paradox (Burcar & Rypi, 2012).

5.4.3 UTMANINGAR OCH FALLGROPAR

Medlare A

”Samtal med föräldrar är lite knepiga ibland [...] Föräldern kanske försöker att vinna över mig på sin sida eller ställa ledande frågor som; ’Tycker inte du att Andreas var en idiot när han slog Pelle?’ [...] Jag kan ju inte hålla med om det de säger. Jag kan ALDRIG hålla med om det de säger.”

Heisterkamp (2006) tar upp hur viktigt det är att medlaren undviker att svara på direkta frågor som kan leda till att medlaren upplevs stå närmare den ena parten än den andre. Detta verkar Medlare A reflektera över. Medlaren trycker starkt på att denne inte kan hålla med en förälder ens i ett förmöte för det kan kanske leda till att den opartiska rollen kraftigt försvagas.

Medlare B

”Jag vet att jag hade en mamma och en pojk...mammans var jättepositiv till detta och pojken var väl lite mer tveksam men jag pratade med honom och tillslut var pojken positiv och sen så skulle jag hem och träffa pappan och han bara sa "Nej, det skall inte vara någon jävla medling för min pojk!" och då...nej ha, det är ju frivilligt så då kunde jag ju inte...och det är ju synd i sådana lägen för då är det ju mer om föräldrarna som inte är överens om vad som är rätt. [...] Och då gäller det att acceptera det.”

Här tolkar jag det som att Medlare B uttrycker en viss frustration över att inte kunna komma fram till en medling fastän att medlaren tänker att det vore det bästa alternativet. Jag kan dra

vissa paralleller här med det Jones (2002) skriver om att medlaren inte skall presentera några färdiga lösningar. Även om medlaren ansåg sig veta vad som var bäst så var denne tvungen att hålla inne med dessa tankar.

Vidare resonerar medlarna såhär kring potentiella fallgropar;

Medlare D

”Att man blir partisk för den som är utsatt för brottet ELLER så kan du skapa medlidande för den som har begått brottet om den är mer utsatt.”

”Att ta över mötet själv skulle också kunna påverka neutraliteten tänker jag, att det inte de får prata med varandra utan att man liksom tänker att man skall få svar varför de gjorde såhär och såhär. Det är inte alls medlarens roll.”

”Den största fallgropen kanske är om det väcker något hos mig som jag inte märker att det gör.”

Medlare E

Jag kan tänka att man [...] krokar fast vid någon, alltså någon berör en lite mer eller man blir lite mer engagerad i den ene eller den andre, kan jag tänka. Så att man på något vis släpper fram sina egna... Men att det kan vara någonting hos en eller annan person som man kanske inte helt enkelt gillar just den delen sådär, det kan vara en fallgrop. Att man inte har koll på sig själv.

Medlarnas tankar går definitivt tillbaka till det jag tidigare tog upp om självkänedom. De pratar om risken att inte ha koll på sig själv, sina tankar och sitt agerande (Astor, 2007). Dessutom verkar Medlare D prata om att inte ”ta över mötet”, vilket går att koppla till det Astor (2007) tar upp om att låta parterna själva styra samtalet i så stor utsträckning som möjligt. Detta för att medlaren skall ta så lite plats som möjligt.

Medlare D

”Att det är en process, att det liksom tas på allvar ute i kommuner. Att man får jobba i den professionen, allt sånt kan jag tänka hotar egentligen opartiskheten om man det blir en arbetsuppgift som man skall göra med vänsterhanden mitt bland allt annat. Så om man i sådana fall får vara i sin medlarprofession och satsa på det och utvecklas i den så tror jag att man också blir mer neutral och mer opartisk. Lågt ärendeflöde skulle också kunna vara en sådan sak, att man inte har tillräckligt många ärenden...liksom hålla det levande.”

Här reflekterar Medlare D lite djupare över sin medlarroll. Denne menar att medlingsprocessen är något som måste få ta tid och om man stressar på så kan det leda till att

man tappar sig själv och därmed sin opartiskhet. Det är svårt att hitta något om den här typen av problem i medlingslitteraturen men jag kan konstatera att flera medlare uttryckte oro över att de inte får tillräckligt många brottsmedlingsärenden, något de anser hotar opartiskheten då de inte får vara inne i processen tillräckligt ofta och på så sätt ”öva” på brottsmedling.

5.5 Transparens

Temat berör flera områden och här inkluderas vad de gör om de känner någon utav parterna sedan tidigare, hur de beskriver sin opartiska roll och vad de gör ifall de upplever att de tappar som opartiska ställning. Temat berör alltså hur öppna medlarna är och huruvida de kan använda denna öppenhet och transparens för att förstärka sin opartiska roll.

Vad gör du om du känner någon utav parterna sen tidigare?

Medlare D

”Ja, då skall jag ju inte ta det ärendet. Det här blir ju ett problem hos oss, det är lite därför vi har haft uppdelat så att den som jobbar med medling inte jobbar med brottsofferstöd. För när man träffar så otroligt många ungdomar som vi gör i andra sammanhang så krockar ju det och jag tänker att då är man olämplig som medlare. Utan då får någon annan ta ärendet.”

Medlare E

”Vi jobbar ju även som familjebehandlare inom socialtjänsten och det är ju inte jättestort här (i kommunen) så ibland är det ju så att jag kan känna igen ett namn... [...] jag kanske har varit inne i ett förändringsarbete eller så (med den personen) och då ber jag en kollega ta det istället. [...] Vi gör vad vi kan för att undvika det.”

Precis som i Burcars och Rypis (2012) studie så talar medlarna här om att lämna över ärendet till en kollega ifall man exempelvis har haft brottsoffret som klient sedan tidigare. Detta för att inte behöva vara i flera roller samtidigt och därigenom äventyra den opartiska rollen. Även om det är nolltolerans för att medla mellan personer man känner så uppstår en gråzon för alla de medlare som på så många andra sätt är i kontakt med parterna i sitt yrke inom Socialtjänsten.

Hur brukar du beskriva din opartiska position för parterna? Har du någonting speciellt du säger?

Medlare A

”Jag beskriver det både på förmötet och på det lilla förmötet innan medlingen [...] och sen på medlingen också så att parterna får höra det tre gånger sammanlagt. *Vad säger du då?* Jag säger att jag [...] ÄR opartisk. Det är väl också för att vara tydlig, jag skulle kunna gå in på hela resonemanget med vad opartiskhet betyder; att jag kan inte vara det hundra procent i ALLA tillfällen, men när det handlar om ungdomarna så försöker jag ändå vara tydlig.”

Medlare D

”Sen så hur samtalet omkring det blir beror ju på vem man möter. Man får ju försöka förklara det på ett sätt som är begripligt...använda ord som den personen förstår. Men givet att man inte står på någons sida, att jag inte tar ställning för den ena eller den andre eller tar ställning i händelsen utan... *Säger du det redan vid förmötet? Ja. Igen vid medlingsmötet? Ja.*”

Båda medlarna förklarar att de är nogga med att få sina parter att förstå att deras roll är opartisk och de nämner det ett flertal gånger under processen. Detta stämmer väl överens med det Heisterkamp (2006) skriver om att det är viktigt att tydligt uttala sin neutrala roll för att på så vis förstärka den. Även om Heisterkamps benämning rör begreppet neutral och inte opartisk så ser jag detta som överförbart till min studie. Intressant är att Medlare A klargör även att denne inte anser att man kan ”vara opartisk hundra procent i ALLA tillfällen”.

Om du skulle känna att du tappar din opartiska roll, vad gör du då?

Medlare C

”Jag har nog tydligen det (en strategi). [...] Eftersom jag oftast kan fånga upp det igen men i de små situationerna så blir man ju väldigt glad att man är medveten och känner igen sig själv. Man ser situationen och ser ”Okej, nu är det jag som har påverkad någonting här. Nu får vi se om jag kan berätta; ’Hörruni, vet ni va, nu kom jag jättstressad in här. Jag känner såhär, jag tappade helt bort mig i det här, kan jag få börja om?’[...] Det är ju de gångerna som man tänker att man är neutral, eller att man inte förstår att man har reagerat, det är ju de gångerna som är farorna.”

Medlare D

”Då försöker jag återhämta den på något sätt. Snabbt analysera vad det är som händer i mig. Där kan man nog få försöka lägga bort de känslorna och försöka återgå till att bli neutral men sen analysera efter. Jag tror mycket på det här med att tillåta sig, det kanske låter som att jag säger två saker samtidigt, men jag tror mycket på att det som växer i mig, det måste jag tillåta mig att känna men jag kan

analysera vad det beror på och jobba med. I mötet är det viktigt att jag förblir neutral, jag skall ju inte SÄGA någonting då.”

Här får vi lite blandade svar från medlarna. Några anser att de vill spela med öppna kort och säga att de tappar sin opartiska ställning, medans andra försöker hålla masken så gott det går och försöka få till en paus för att kunna hämta tillbaka. Gemensamt är att alla vill stanna upp så fort de märker det, vilket då återigen går att koppla till självkänedom (Astor, 2007).

5.6 Utbildning och handledning

I detta avsnitt ligger de intervjusvar som berör handledning och utbildning av medlarna.

Medlare A

”Det gäller att vi behåller en sådan kultur här på vår arbetsplats också liksom att vi har en gemensam syn på det här med att vara opartisk. Det är ju någonting som vi diskuterar hela tiden, eller hyfsat regelbundet i alla fall.”

Medlare C

”Vi hjälper ju varandra hela tiden. Kollegan kan komma och säga; ’Men du, är det dags att backa lite nu eller?’ ’Vad säger du? Det är det väl inte alls det? Jag har väl absolut koll!’ ’Njae...jag tänker att det kanske du inte har, varför blir du irriterad?’ [*skratt*] så kollegorna är väldigt viktiga.”

”Att man vågar som kollega säga att; ’Nu vill jag uppmärksamma någonting här som jag hör. Det är inte kul för dig MEN jag tror att jag behöver säga det.’ Och att man tar sig tid till det.”

Båda medlarna förtydligar vikten av att ha kollegor att bolla med, något som stämmer överens med Burcars och Rypis (2012) syn på det hela. Även de menar att kollegorna fyller en viktig funktion oavsett om de är med inne i medlingsrummet eller om de kan prata av sig med varandra efteråt. Medlare C är även tydlig med att det är värdefullt att hjälpa varandra att reflektera över ett omedvetet beteende som skulle kunna leda till att deras opartiska ställning försvagas.

Medlare D resonerar kring handledning på följande vis:

Medlare D

[...] jag tänker också att man tar extra handledning inom socialt arbete och även inom medling då. *För att påminna sig lite?* Ja, vad det väcker hos mig, parallellprocesser, överföring och motöverföringar. Alltså sådana bitar av medling som berör vad som händer, vad gör ungdomen, vad gör jag? Vad för JAG över?”

”När det är kroppsspråk så tänker jag mycket på det här som jag fick lära mig redan i utbildningen, vilket var att titta på den som lyssnar inte på den som pratar, annars så tittar de också fel, de tittar på mig istället för att titta på den som pratar [...] Så jag brukar, i ett sätt att styra samtalet då, så tittar jag på den som lyssnar för då tittar inte ungdomarna på mig. [...] Det är också en del i att inte ta ställning för det blir ju som att jag lyssnar mer på en kanske, utan de kollar på varandra, det är de som pratar.”

Än en gång kommer självreflektionens roll in och Medlare D gör tydliga kopplingar mellan den och opartiskheten (Astor, 2007). Vidare presenterar medlaren en ögonkontakts-teknik som har för syfte att stärka den opartiska ställningen. Något som denne lärt sig under en utbildning.

Om vi nu återvänder till teorin så kan vi se att de flesta av punkterna från den tidigare forskningen återfanns i intervjumaterialet från min studie. Ljusgrå färg i tabellen markerar att strategin återfanns, mörkgrå färg att den inte gjorde det.

FORSKARE	METOD / STRATEGI
	SJÄLVKÄNNEDOM
Astor	Förstå sitt eget perspektiv och ha självkännedom om hur man själv påverkar processen.
	REPARATIV RÄTTSDILOGI
Astor	Vara öppen för att ta in parternas perspektiv.
Burcar & Rypi	Använder sig av begreppet ”upplevelser” för att undvika reflektion över vem som bär skuld eller huruvida någon ljuger eller inte.
Burcar & Rypi	Låta en part i taget berätta sin berättelse och tillämpa principen om <i>”parternas rätt” till sin egen berättelse och att bli lyssnad på</i> .
Burcar & Rypi	Skilja på person och brott.
	MEDLINGSPROCESSEN
Burcar & Rypi	Nyfiket förhållningssätt där de ställer frågor.
Jacobs	Undvika att ställa ledande frågor, istället ställa öppna frågor som leder processen framåt.
Jacobs	Sammanfatta eller parafrasera det som parten sagt med partens egna ord.
Heisterkamp	
Jacobs	Undvika att presentera färdiga lösningar.
Heisterkamp	Använda sig av ordet ”we” [vi].
Heisterkamp	Presentera ett utomstående perspektiv.
Heisterkamp	Undvika att svara på direkta frågor som kan leda till att medlaren upplevs stå närmare den ena parten än den andre.
Astor	Ta hänsyn till parternas utgångspunkter och respektera desom är i strukturellt ”underläge”.
Astor	Låta parterna själva styra samtalet i så stor utsträckning som möjligt.
Astor	Hantera maktförhållanden – maximera ställningen hos alla parter.
	TRANSPARENS
Heisterkamp	Tydligt uttala sin roll som neutral.
Burcar & Rypi	Undvika dubbla roller.
	HANDLEDNING
Burcar & Rypi	Stöd i form av en kollega.

I teorin låg fyra strategier till rörande processen som inte har avhandlats; Medlaren kunde sammanfatta eller parafasera det som parten sagt med partens egna ord (Jacobs, 2002). Denna strategi bekräftades av två medlare som sa att de aktivt arbetar med parafasering, dels för att tydliggöra ståndpunkter, dels för att driva processen framåt utan att lägga in egna värderingar (detta kom dock inte med som citat).

En annan av de fyra strategierna var Heisterkamps (2006) teknik med att presentera ett utomstående perspektiv. Detta såg jag inget av i min studie och jag tror det beror på att Heisterkamps tekniker berör medling i stort, inte brottsmedling där man aktivt vill att samtalet endast skall handla om hur de inblandade ser på konflikten, inte hur utomstående gör det. Inte heller hittade jag något om att medlarna använde sig av den språkliga tekniken med ordet ”vi”.

Till sist fanns Astors strategi om att ta hänsyn till parternas utgångspunkter och respektera de som är i strukturellt ”underläge”. Jag hittar inget i mitt material som berör just denna punkt, den är dock ganska lik strategin med att hantera maktförhållanden.

Vi lämnar nu det här avsnittet där vi har fått ta del av medlarnas egna berättelser och det har blivit dags att gå vidare och knyta ihop säcken genom att se om intervjuerna har gett svar på de frågeställningar som studien bygger på.

6. SVAR PÅ FRÅGESTÄLLNINGARNA

Hur tolkar brottsmedlare sin opartiska roll?

Alla medlarna i denna studie ger samma bild av den opartiska rollen; nämligen att den är helt grundläggande för att en brottsmedling skall kunna äga rum. De menar att hela processen skulle äventyras om de inte skulle lyckas upprätthålla den. Rent konkret betyder ordet ”opartisk” lite olika beroende vem man frågar men vanligaste förekommande beskrivningen var att de inte skall ta ställning eller parti. Medlaren skall inte lägga in sina egna värderingar, tankar eller åsikter någonstans i medlingsprocessen.

Vad kan utmana brottsmedlares opartiska roll?

Medlarna berättade om flera fenomen som potentiellt kan hota deras opartiska ställning. De diskuterade mest faran med bristande självreflektion och att det kan leda till att man som medlare ”tappar” sin opartiskhet utan att kanske själv märka det. Vidare nämndes stress, dubbla yrkesroller och lågt ärendeflöde som något som försvårar för dem. Det kan även uppstå komplicerade situationer när exempelvis en förälder till en part vill få över dem på sin sida genom att ställa direkta frågor till medlarna och därigenom försöka få medlaren att hålla med om något. Några av medlarna tog även upp paradoxen med att ansvara för balansen i medlingsrummet, inte ta parti för den i underläge och se till att ingen utsätts för ytterligare kränkning samtidigt som de skall behålla sin opartiska position. Några av medlarna uttryckte även att vid just brottsmedling blir det kanske extra svårt att inte tycka synd om någon part eller för den sakens skull inte heller döma någon part. Alla dessa fenomen hotar eller försvårar på ett eller annat sätt för medlaren att behålla sin opartiska ställning.

Hur gör brottsmedlare för att förstärka sin opartiska roll?

Medlarna jag har pratat med har mer eller mindre medvetet kommit fram till hur de gör för att förstärka sin opartiska roll. Min kartläggning av dessa tillvägagångssätt och strategier presenteras i fem olika punkter:

- **Självkännedom** – Genom att medlaren hela tiden reflekterar över vad denne för med sig in i samtalet och hur den uppfattas av parterna kan medlaren snabbare få syn på eventuella brister i sin egen opartiskhet. När medlaren dessutom exempelvis är medveten om vilka

beteenden som får denne att reagera starkt så ökar också möjligheterna för medlaren att kontrollera de eventuella reaktioner som skulle kunna uppkomma.

- **Reparativ rättsfilosofi** – När medlaren har en stark tro på den reparativa rättsfilosofin så verkar chanserna öka för att denne skall kunna behålla sin opartiska ställning. Den medlare som lär sig skilja på brott och person kommer lättare att hålla skuldfrågan borta från medlingsrummet. När medlaren lämnar skuldfrågan utanför bilden och istället fokuserar på parternas relation så hjälper det medlaren att hålla sig opartisk.
- **Medlingsprocessen** – Medlaren kan använda alla delar i medlingsprocessen för att förstärka sin opartiska roll. Redan under förmötet kan exempelvis medlaren bli hjälpt att få se båda parternas behov, vilket senare underlättar medlingen. Dessutom kan medlaren få syn på eventuella maktobalanser innan medlingen ens inletts, något som medlaren då kan rusta sig för. Under själva medlingsmötet kan medlaren använda sig av nyfikna frågor för att stämma av hos parterna. Medlaren bör dock själv undvika att svara på direkta frågor eftersom dennes svar kan uppfattas som ett ställningstagande.
- **Transparens** – Medlaren skall vara öppen med ifall denne har en relation med någon part sedan tidigare och i vissa fall lämna över ärendet till en kollega. Medlaren kan ytterligare befästa sin roll genom att tydligt benämna sig som opartisk inför parterna. I de fall medlaren känner att denne är på väg att falla ur sin opartiska roll kan denne vara öppen och transparent i sitt agerande och exempelvis be om en paus för att få lite andrum och hämta igen.
- **Utbildning och handledning** - För att upprätthålla en opartisk yrkesroll kan det vara viktigt att ta in andras perspektiv så att man inte själv blir blind för de eventuella brister som finns i sitt opartiska förhållningssätt. Genom utbildning kan medlaren få lära sig tekniker så som exempelvis att titta på den part som lyssnar istället för den som pratar.

Utifrån dessa fem punkter har jag skapat en visuell modell (Se bilaga 4).

7. SLUTDISKUSSION

Lagen säger att medlaren skall vara opartisk. Hela tanken med denna studie var att visa hur brottsmedlarna förhöll sig till detta faktum. När ett begrepp, vars innebörd är så vagt, slås fast så hårt uppstår ett tolkningsvakuum. Det kommer med stor sannolikhet leda till olika tolkningar beroende på vem man frågar. Under studiens gång blev det mer och mer tydligt att informanterna hade sin egen tolkning av begreppet och de hade även utarbetat ett eget förhållningssätt till det. Dessa förhållningssätt visade sig ha både likheter och skillnader. I slutänden blir konsekvensen att medlare runt om i landet till en viss grad tillämpar olika arbetsmetoder. Hade begreppet förtydligats ytterligare så hade det inte funnits lika mycket utrymme för tolkning. Den här studiens fokus ligger just på att belysa tolkningarna och samla ihop dem till en överblickbar helhet. I den finns även en presentation av de strategier som medlarna själva tillämpar för att stärka sin opartiska roll. Jag anser att studien fyller en tidigare tom lucka och kan bidra till ökad förståelse för komplexiteten med den opartiska rollen.

Studien har genererat rik empiri och det har funnits många potentiella uppsatsämnen att fokusera på. Framtida forskning som berör exempelvis *flera medlare i medlingsrummet* eller som *testar den strategimodell* som denna uppsats genererat hade varit ytterst intressant.

8. REFERENSER

- Astor, Hillary (2007). Mediator neutrality: Making sense of theory and practice. *Social and Legal Studies*, vol. 16 (2): 221-239
- BRÅ (2000) *Medling vid brott. Slutrapport från en försöksverksamhet*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet 2000:8.
- BRÅ (2007). *Medling vid brott - En handbok*. Västerås. Brå.
- Burcar, Veronika & Rypi, Anna (2012). *Medlingens moral, emotioner och mångfald*. 1. uppl. Malmö: Bokbox
- Choi, Jung Jin and Michael J. Gilbert (2010). “‘Joe everyday, people off the street’: a qualitative study on mediators’ roles and skills in victim–offender mediation”, *Contemporary Justice Review: Issues in Criminal, Social, and Restorative Justice*, vol 13 nr 2, s. 207-227.
- Christie, Nils (1977). “Conflicts as property”, *The British Journal of Criminology*, vol 17, no 1 s. 1-15.
- Dalen, Monica (2015). *Intervju som metod*. Lund. Gleerups. Upplaga 2.
- Heisterkamp, Brian L., (2006) Conversational displays of mediator neutrality in a court-based program. *Journal of Pragmatics* 38: 2051–2064
- Jacobs, Scott (2002). Maintaining neutrality in dispute mediation: managing disagreement while managing not to disagree. *Journal of Pragmatics*, vol. 34:1403–1426.
- Lind, Eleonore & Wahlin, Lottie (2015). *Utbildningsmaterial för Grundutbildning i Medling vid brott*. Institutet för medlarutbildning i Sverige
- Moore, Christopher W. (2014). *The mediation process: practical strategies for resolving conflict*. 4. ed. San Francisco: Jossey-Bass
- Norman, Jan & Öhman, Lina (2011). *Medling och andra former av konflikthantering*. 2., omarb. uppl. Uppsala: Iustus
- Proposition 2001/02:126. *Medling med anledning av brott*. Justitiedepartementet
- SFS 2002:445. *Lag om medling med anledning av brott*. Justitiedepartementet
- SVT (2009). *Öga mot öga*
- Trost, Jan (2010). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur AB
- Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisksamhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm. Vetenskapsrådet.
- Yin, R. (2011). *Kvalitativ forskning från start till mål*. Lund: Studentlitteratur. Upplaga 1:1.

9. BILAGOR

Bilaga 1: Informanter

Medlare A - 8 månaders erfarenhet som brotts-och konfliktmedlare.

Medlare B - 8 års erfarenhet som brottsmedlare, jobbar även som familjebehandlare.

Medlare C - 9 års erfarenhet som brotts-och konfliktmedlare.

Medlare D - 14 års erfarenhet av medling, jobbar även med brottsofferstöd.

Medlare E - 6 års erfarenhet som brottsmedlare, jobbar även som familjebehandlare.

INTERVJUGUIDE FÖR BROTTSMEDLARE

1. Inledning

Vi skall under intervjuens gång prata om rollen som brottsmedlare och hur du ser på begreppen opartisk och neutral.

Till att börja med tänkte jag att du kan få berätta lite om dig själv

- Namn
- Utbildning
- Nuvarande yrkesposition

- Arbetar du med detta på heltid?
- Hur länge har du jobbat med medling / brottsmedling?
- Hur kommer det sig att du hamnade här som brottsmedlare?

2. Brottsmedlaren

- Vilka egenskaper eller kvalitéer som är viktiga att besitta om man skall genomföra en brottsmedling?
- Vilken medlingsstil skulle du själv säga att du har?
- Anser du att brottsmedling skiljer sig från annan medling - *Hur?*
- Finns det fall du har bestämt dig innan för att du inte medlar i?
- Vad händer om det visar sig att du känner någon av parterna sedan tidigare?
- Finns det situationer där du tycker det är olämpligt att medla i?

3. Opertiskhet / neutralitet

- Begreppen neutralitet och opertiskhet är nära besläktade. Gör du skillnad på dessa?
Hur?

I lagen (2002:445) om medling med anledning av brott står det följande i paragraf 4;
"Till medlare skall en kompetent och rättrådig person utses. Medlaren skall vara opertisk."

- Vad anser du är grundstenarna i brottsmedlarens neutralitet och opertiskhet?
- Hur brukar du beskriva din neutrala position för medlingsparterna?

4. Svårigheter

- Kan du ge exempel på situationer då det har varit svårt att behålla sin neutralitet?
- Finns det specifika brott som försvårar din roll som neutral?
- Beskriv faktorer som skapar maktobalans vid medlingstillfällen?
- Vid de tillfällen då du upplever det som nödvändigt att lämna din neutrala roll?
(det finns ex. en maktobalans i rummet som behöver vägas upp)

- Hur påverkas din neutralitet om ni är två (eller fler) medlare i rummet?
- Hur påverkas din neutralitet om ex. föräldrar eller andra stöttande parter är med vid medlingen?

- Hur tror du att de vanligaste fallgroparna ser ut beträffande neutralitet?

5. Tekniker/strategier

- Vad gör du om du märker att du tappat din neutralitet?
- Använder du dig av några tekniker eller metoder för att hålla dig neutral?
- Har du lärt dig några knep av kollegor?
- När ni utbildas till brottsmedlare, anser du att det problematiseras tillräckligt mycket kring medlarens neutralitet och opartiskhet? (Med andra ord, anser du att utbildningen stämmer överens med verkligheten?)
- Har du några tips att ge till andra medlare som känner att det är svårt att förhålla sig opartisk?

6. Avslutning

- Till sist, är det något du själv skulle vilja tillägga?

Bilaga 3 Transkriberingskoder

VERSALER	Betoningar på ord
[...]	Mellanprat som tagits bort
[kort paus]	Korta eller långa pauser
<i>Kursivt</i>	Vad jag som intervjuare säger
(*skratt*)	Skratt eller liknande

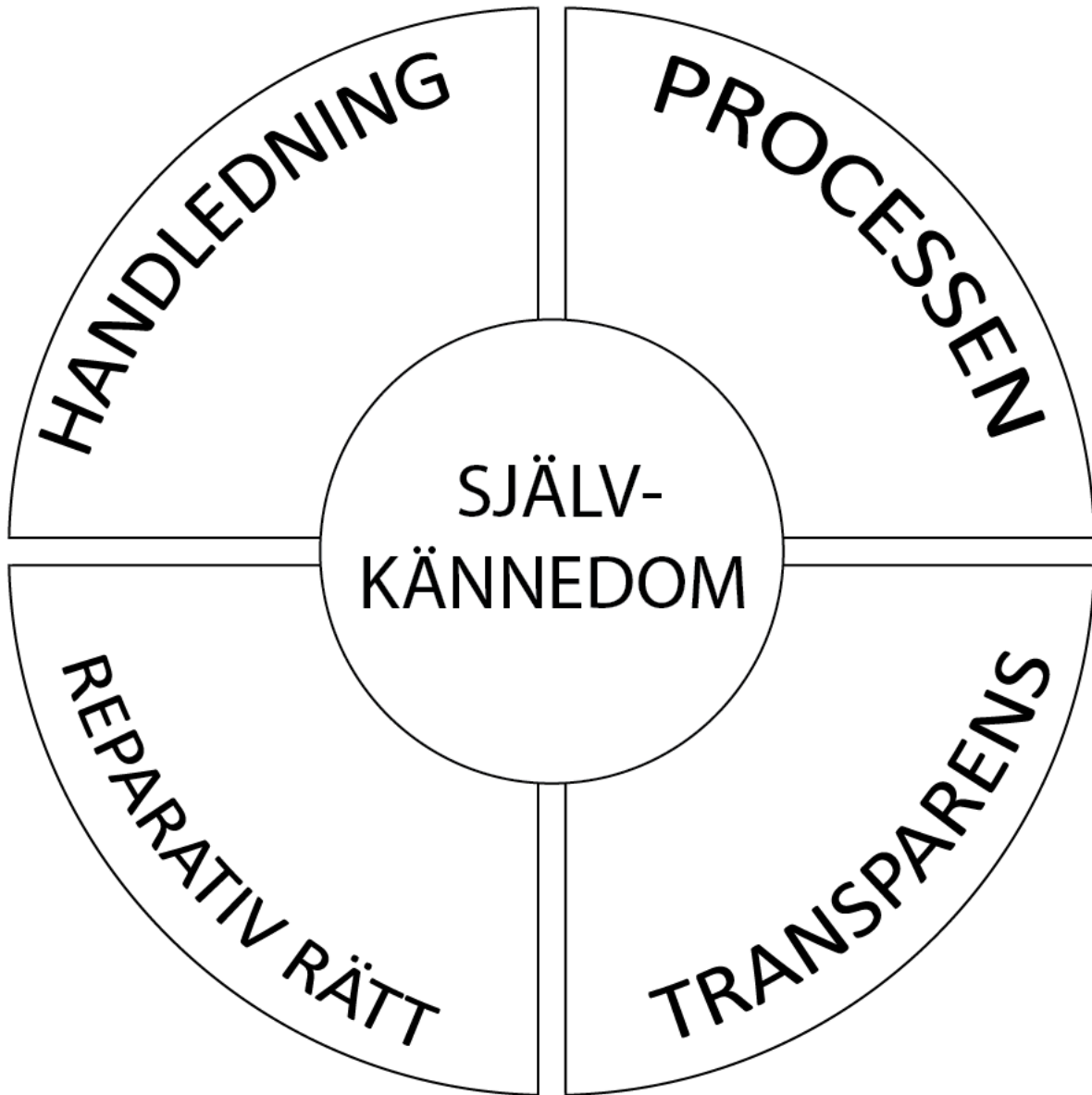
Bilaga 4: Kodningsprocess

Kodningsprocess

Fas 1:	Transkribera de delar av materialet som berör de aktuella frågeställningarna.
Fas 2	Skriva ut materialet och markera möjliga sammanfattningsord, spontana tankar, funderingar och kopplingar på pappret. Även använda olivfärgade överstrykningspennor för att tydliggöra framstående teman, så som reparativ rätt, självkänedom och transparens.
Fas 3	Leta efter ord eller emotioner som förekommer mer frekvent under respektive intervjufråga.
Fas 4	Börja sätta samman begrepp och företeelser som passar ihop.
Fas 5	Uppradning av resultatet från fas 4. (Se kodningsschema nedan).
Fas 6	Slutliga temat har tagit form. (Se kodningsschema nedan).
Fas 7	Välja ut de citat som tydligast representerar de slutliga fem huvudteman.

Kodningsschema

Fas 5	Fas 6
Medvetenhet Egna triggers Hur påverkar mina tankar, åsikter och fördomar processen? Öppenhet Nyfikenhet Meta-skills Tålamod Tolkningar	Självkänedom
Tro på filosofin Varför är vi här (syfte) Fokus skall ligga på att reparera relationen Ej döma Tillåt ej dubbelkränkning Respektera människan Skilj på brott och person Ej neutral inför handlingen	Reparativ rättsfilosofi
Ingen och bådars sidor Upplevelser Balans och maktförhållanden Hantera egna känslor Förmötets betydelse Föräldrar och stödpersoner Frivilligheten Utmaningar Medlingsprofessionen	Medlingsprocessen
Verbalt förtydligande; "Jag är opartisk" Känner någon sen tidigare/jobbat med brottsoffer Öppna kort (ex. har förmöte med andra parten ägt rum?) Vad göra om man "tappar"? Tillit / förtroende Dubbla roller	Transparens
Självreflektion Andras perspektiv Övning Handledning	Utbildning och handledning

Johansson, 2016

Populärvetenskaplig framställning

I Sverige, liksom flera andra länder i världen, har vi något som kallas för *brottsmedling*. När ett brott har begåtts och gärningspersonen har erkänt delaktighet i brottet så kan de inblandade bli tillfrågade om de vill medla. Framst försöker man använda den här metoden när det är unga gärningspersoner med i bilden. Medlingen skapar en möjlighet för gärningspersonen och den brottsutsatte att i lugn och ro få sätta sig ned och prata om brottet och dess konsekvenser, detta görs tillsammans med en brottsmedlare. I lagen står det att den här medlaren skall vara *opartisk*, men vad det innebär mer konkret finns det inte så mycket information om. Även om i princip alla är överens om att medlaren skall vara opartisk så kan begreppet ha olika betydelse beroende på vem man frågar.

Syftet med den här studien är att undersöka vad brottsmedlarna själva säger om sin opartiska roll. Hur har just de tolkat begreppet opartisk? Studien handlar även om vad som kan utmana brottsmedlares opartiska roll. Till sist ligger stor fokus på att undersöka hur brottsmedlare gör för att förstärka sin opartiska roll. Studien kan förhoppningsvis belysa de eventuella svårigheter som det kan innebära att vara ”en opartisk medlare” och samtidigt presentera en del strategier som de kan använda sig av för att hantera dessa svårigheter.

För att få svar på mina frågor intervjuades fem brottsmedlare. De fick frågor som berörde medlarrollen och deras svar ligger till grund för den här undersökningen. Det är inte meningen att intervjusvaren skall presentera någon slags veklighet med sanningar om hur de tolkar opartiskhetsbegreppet ”rätt eller fel”, utan jag ville helt enkelt höra hur de tänkte och resonerade.

Det första som blev tydligt var att brottsmedlarna dels blandade ihop ord som opartisk och neutral, dels hade de olika uppfattningar om vad dessa ord betydde. Det andra var att flera medlare berättade att det inte alltid är så lätt att hålla sig opartisk och att det hela tiden finns flera faktorer som de måste ta hänsyn till. Det tredje resultatet som undersökningen visade var att medlarna själva tyckte att självkänedom var bland det viktigaste att ha om man skall kunna hålla sig opartisk. De menade att om de hela tiden reflekterar över sig själva och sina

egna tankar så hjälper det dem att öka sin medvetenhet och därigenom kunna lägga undan sina egna känslor och att istället fokusera på parterna och deras behov.

Den här studien visar delvis vad som händer om människor får tolka ett ord fritt. I detta fall leder det i princip till lika många tolkningar som det finns medlare. Då lagen lämnar så mycket utrymme för tolkning skulle det vara fördelaktigt om exempelvis medlarnas utbildningsmaterial innehöll en mer utförlig beskrivning så att de kan jobba mer likriktat runt om i landet. Tillsammans har de mycket kunskap och de verkar ha mycket att lära av varandra. Förhoppningsvis kan studien ligga till grund för en diskussion inom medlingsfältet och eventuellt inspirera till vidare forskning på området.